

С. Куйбіда

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ СТРУКТУРНОЇ ПЕРЕБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ І ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Проведено теоретичний аналіз підходів до визначення поняття “структурна перебудова національної економіки”. Здійснено аналіз підходів іноземних та українських науковців до визначення та структуризації інструментів структурної перебудови національної економіки. Наведено типологізацію методів та інструментів державного регулювання структурної перебудови національної економіки. Проаналізовано сутність змін, які відбуваються в Україні і в світі в умовах четвертої промислової революції та глобалізації. Оцінено стан готовності економіки України до цих змін за допомогою комплексу показників (індексів розвитку інституцій, інновацій, інфраструктури, технологічної готовності, людського розвитку, тривалості життя, валового національного доходу на душу населення в дол. США тощо). Оцінено можливості структурних змін національної економіки в умовах четвертої промислової революції.

Ключові слова: четверта промислова революція, структурна перебудова, глобалізація, міжнародна корпорація, національна економіка.

Розвиток інформаційних та smart-технологій, поглиблення глобалізації, зміна способу життя різних соціальних груп, поява у них нових потреб, зростання впливу корпоративних інтересів великих транснаціональних корпорацій на формування напрямів державної економічної політики на тлі четвертої промислової революції, яка розгортається у розвинених державах, потребують перебудови структури всієї національної економіки, створення якісно нових державних інструментів управління структурними перетвореннями, які дозволять Україні вийти на новий етап розвитку та забезпечити стале зростання. Можна стверджувати, що першочергові завдання перспективного аналізу можливостей та загроз, які викликає четверта промислова революція, розробки планів дій, пошуку оптимальних інструментів щодо підтримки і розвитку позитивних та уникнення негативних тенденцій, визначають актуальність обраної тематики дослідження.

Проблемам дослідження впливу результатів промислових революцій, зокрема четвертої революції на національну економіку займалась низка зарубіжних науковців : Р. Арон, Д. Аджемоглу, Д. Белл, Дж. Гелбрейт, П. Друкер, Л. Тойнбі, А. Ростоу, Дж. Ріфкін, Дж. Робінсон, Е. Тоффлер, Ц. Фолькер, Ф. Хатч, К. Шваб, Й. Шумпетер та інші. Серед українських науковців, що досліджували вплив четвертої промислової революції на суспільні процеси та національну економіку виділяємо роботи: В. Вергуна, Ю. Бажала, В. Дубенського, О. Жулина, С. Ілляшенко, О. Онищенко, А. Шлака. Особливості формування інструментів управління структурними змінами в національній економіці висвітлені в роботах В. Геєця, Б. Данилишина, О. Кисельова, В. Геєця, Є. Максютіної, А. Головікіна, Т. Кондратьєвої, О. Голиченка та інших. Проте сучасні підходи до формування інструментів структурної перебудови національної економіки повинні бути

адаптовані до динамічних змін в Україні у глобальному вимірі. Мається на увазі глобальний інформаційний та когнітивний розвиток. Тому підходи вище вказаних науковців, розглянуті в дослідженні, необхідно удосконалити та адаптувати до швидкісних змін в національній і світовій економіках.

Відповідно, метою статті є – дослідження теоретико-методологічних та концептуальних основ управління структурними змінами в національній економіці. Завдання статті: провести теоретичний аналіз підходів до розуміння сутності структурної перебудови національної економіки; визначити, які саме перетворення та технологічні зміни у виробництві та способі життя суспільства відбуваються в умовах четвертої промислової революції; оцінити готовність України до цих змін; надати рекомендації, що потрібно здійснити (заходи, реформи, стратегії), аби покращити ситуацію.

Упродовж останніх 2015 – 2018 рр. на Всесвітньому економічному форумі (у місті Давос) провідні науковці підтверджують, що людство стоїть на порозі глобальних економічних, політичних і навіть загальнолюдських змін, які є індикаторами початку четвертої промислової революції. Цей ряд викликів у технологічній, соціальній, політичній, гуманітарній, політичній, культурній сферах зумовлюють потребу у виробленні плану дій для формування гідної відповіді на них. Четверта промислова революція по своїй суті є симбіозом розвитку високотехнологічного обладнання, програмного забезпечення, а також людського знання і досвіду. Її розгортання призведе до радикальних змін у галузі виробничих технологій, управління виробництвом і структурі трудових ресурсів. Сфера наукових та практичних інтересів професора К. Шваба, засновника та виконавчого голови Всесвітнього економічного форуму (м. Давос), охоплює проблематику глобального розвитку вже більше чотирьох десятиліть. Вчений переконаний, що населення Землі нині перебуває на початку революції, яка принципово змінить спосіб життя, підхід та ставлення людини до роботи та її зв'язки з оточуючим світом, що описане в його книзі “Четверта промислова революція”. Щодо структурних перетворень, які викличе четверта промислова революція, то науковець зазначає, що “...політичній спільноті важко або навіть неможливо буде встигати з необхідними нормативними та законодавчими рамками” [1].

С. Лисов в огляді “Четверта промислова революція. Ера кібер. Слідами “Давос* – 2016”” [2] стверджує, що четверта промислова революція, як і будь-яка інша, призводить до не просто змін, а змін принципів. На думку більшості учасників форуму 2016 р., наразі в світі розпочався “ідеальний шторм” щодо всіх бізнес-моделей, і він у результаті створить найбільші зміни в усіх без винятку галузях. З’являться нові категорії професій, які змінять старі. Але, головне, за твердженнями учасників форуму в Давосі, зміниться перелік навичок, необхідний, як в нових, так і старих професіях. Це пояснюється тим, що саме навички, а не просто ключові професійні компетенції (шаблони), будуть відігравати ключову роль у питанні впливу на всі сфери економіки.

Окремої уваги заслуговує робота Ц. Фолькера “Чи впливає структурна політика на макроекономічну стабільність” [3]. Так, аналітик загострює увагу на тому, що в ряді досліджень ОЕСР для держав, що розвиваються, оцінюється взаємозв’язок між

* Всесвітній економічний форум (ВЕФ) – швейцарська неурядова організація, найбільш відома своїми форумами в м. Давос. На зустрічі запрошуються провідні керівники бізнесу, політичні лідери, провідні мислителі і журналісти. Предметом обговорення є найбільш гострі світові проблеми [4].

структурною політикою і макроекономічною стабільністю. Для визначення різних показників економічної нестабільності і стійкості негативних шоків використовуються характеристики економічного циклу і часових рядів ВВП і його компонентів. Результати досліджень показали, що деякі типи структурної політики спрямовані на стимулювання зростання, оскільки і як зниження захисту зайнятості також сприяють зниженню макроекономічних коливань, тоді як інші можуть створювати протиріччя між цілями зростання і стабільності. Цими висновками пан Ц. Фолькер обґрунтовує важливість *циклічного розвитку економіки як глобального інструменту структурних перетворень національної економіки*.

Результати проведеного теоретичного аналізу підходів до визначення поняття “структурна перебудова національної економіки” свідчать про те, що підхід Т. Кондратьєвої є найбільш прийнятним. Вона вважає, що це процес трансформації економіки відповідно до потреб науково-технічного та соціально-економічного прогресу, який призводить до зміни складу і структури галузей економіки, до змін у територіальному розміщенні виробництв, до міграції населення. Науковець зазначає, що структурна перебудова економіки потребує значних матеріальних, трудових витрат і, як наслідок, великих фінансових вливань. Тому основним суб’єктом, який має ініціювати та здійснювати структурну перебудову економіки, повинна стати держава, а в якості важливого інструменту реалізації структурної політики держави необхідно використовувати фінанси.

Під *інструментами структурної перебудови національної економіки* в контексті дослідження пропонуємо розуміти категорію, яка є системою способів впливу на соціально-економічні процеси в національному вимірі, що спрямовані забезпечити загальний динамізм і якість національного промислового виробництва переважно за рахунок трансформацій застарілих та вже неефективних (або появи нових) інституцій, підходів до організації процесу промислового виробництва, формування нового типу суспільно товарних відносин, появи нових галузей реального сектору (і витіснення ними старих) та, відповідно, зміну пропорцій у структурі національної економіки. Виділяємо декілька основних підходів до класифікації інструментів структурної перебудови національної економіки, які наведено у табл. 1.

У цьому контексті ключового значення набувають *інструменти державного регулювання структурної перебудови національної економіки*, які є засобами чи сукупністю дій, за допомогою яких органи державної влади здійснюють регулювання, вплив на процеси трансформації економіки, що призводить зміни складу і структури галузей економіки, до змін у територіальному розміщенні виробництв та перерозподілу на ринку праці тощо.

За результатами систематизації підходів, наведених нижче, в дослідженні вважається найбільш доцільним у контексті головних внесків четвертої промислової революції та особливостей нового суспільного укладу інформаційної епохи розподіляти інструменти структурної перебудови національної економіки на фінансово-кредитні інструменти (розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів, напрямів фінансування секторів національної економіки як з боку держави, так і приватного сектору); інструменти державного регулювання економіки; інвестиції; інноваційно-технологічні (впровадження інновацій та новітніх технологій у виробництво та соціум) та інституціоналізаційні (формування нових інституцій внаслідок нового укладу життя суспільства) інструменти.

Таблиця 1

**Основні підходи до класифікації інструментів
структурної перебудови національної економіки**

№ з/п	Автор, рік / Джерело	Сутність підходу
1	Ц. Фолькер, 2013 р. [5]	Макроекономічні інструменти (зокрема циклічні), які спрямовані на формування необхідної для розвитку бізнесу та сфери реального виробництва середовища; досягнення фінансової стабільності, подолання бюджетного дефіциту і придушення інфляції, забезпечення позитивного платіжного балансу, підтримання стабільного курсу національної валюти. Інформаційні інструменти, які спрямовані на забезпечення економічних агентів і відповідних органів управління систематизованими, обробленими за допомогою науково обґрунтованих методик даними про соціально-економічному середовищі, що дозволяють приймати ефективні рішення у виробничій (і зокрема інвестиційної та інноваційної) і комерційній сферах діяльності. Ресурсні (витратні) інструменти, спрямовані на надання ринковим суб'єктам відтворювальних ресурсів для вирішення завдань промислового розвитку. Інституціональні інструменти, спрямовані на формування відповідності слідування бізнес-одиниць у країні ринковим принципам, завданням промислової політики та відповідних інституцій
2	О. Г. Голиченко, 2006 р. [6]	Інструменти за моделлю сировинного зростання ("зростання без розвитку" (подаліше нарощування сировинної бази, відання пріоритету на основі наявності потужної сировинної бази в країні, що, в принципі, є застарілим підходом). Інструменти за моделлю структурної модернізації економіки (нові технології виробництва, оновлення матеріально-технічної бази, модернізація інфраструктури тощо). Інструменти за диверсифікованою моделлю (орієнтація на диверсифікації продуктів національного промислового сектору та сектору послуг)
3	О. А. Пруднікова, 2009 р. [7]	Фінансово-кредитні інструменти. Інструменти державного регулювання економіки. Інноваційно-інвестиційні інструменти
4	Систематизований підхід автора, 2018 р.	Інструменти державного регулювання. Фінансово-кредитні інструменти. Інвестиції. Інноваційно-технологічні інструменти. Інституціоналізаційні інструменти

Примітка: систематизовано та складено автором на основі аналізу науково-методичних та інформаційно-аналітичних матеріалів.

Головні результативні риси четвертої промислової революції, які впливають на теоретико-методологічні підґрунтя нової структурної формації національної економіки, впливають на кожен компонент загальної структури, тобто на формування і склад інструментів, нових принципів, методів та забезпечення нових структурних перетворень національної економіки. Схема взаємодії даних елементів під впливом четвертої промислової революції інтегрована в модель нової структурної формації національної економіки наведена на рис. 1.

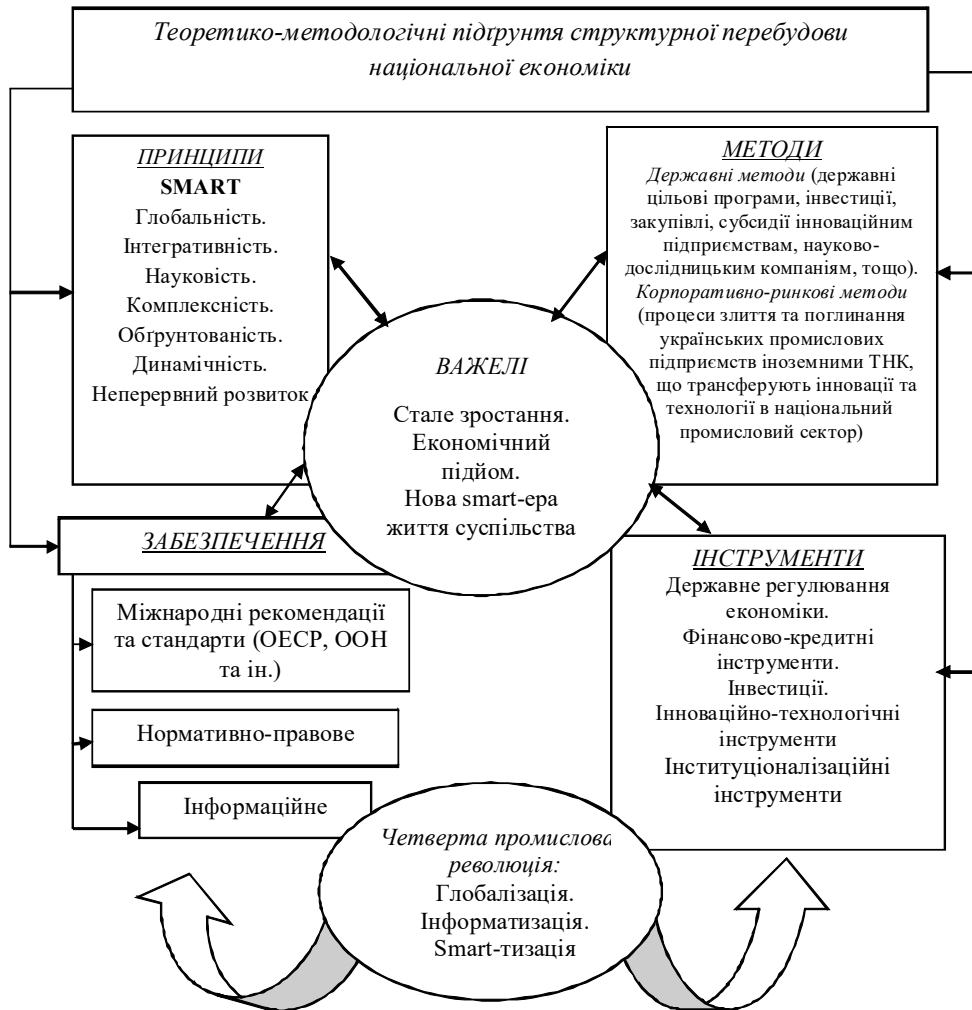

Рис. 1. Узагальнена модель нової структурної формації національної економіки в умовах впливу четвертої промислової революції (розробка автора)

На рис. 1 видно, що у межах четвертої промислової революції (глобалізація, інформатизація, smart-тизація), яка суттєво змінює реалії життя, бізнес та виробництво, можна впливати на процеси за допомогою визначених принципів і встановлених методів, інструментів структурних перетворень та змін, реформ через удосконалення національного правового та фінансового забезпечення формування головних важелів-мотиваторів розвитку – стає зростання, економічний підйом, smart-еру життя суспільства.

Істотний вплив на зміни національної економіки здійснюють *інструменти державної політики, а саме державне регулювання економічного зростання.*

Це обумовлено тим, що реалізація ефективної державної економічної політики може стати основою для ліквідації структурних дисбалансів в українській економіці і

виходу на траєкторію сталого розвитку та економічного зростання. Структурну політику можна розглядати як інструмент впливу на існуючу деформовану структуру промислового виробництва, що характеризується переважно сировинною спеціалізацією, з метою розвитку окремих галузей чи виробництв, які отримали статус пріоритетних. Так, наприклад, О. Пруднікова в дослідженні “Інструменти структурної політики забезпечення економічного зростання” обґрунтовує тезу про те, що структурну політику необхідно розглядати як стратегію розвитку і підвищення ефективності промислового виробництва, спрямовану на створення сприятливих умов для пріоритетних видів економічної діяльності, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних галузей, секторів, підприємств і продукції як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку, що забезпечує стале економічне зростання в довгостроковій перспективі. Дослідимо докладно типологію методів та інструментів державного регулювання структурної перебудови національної економіки:

1. *Нормативно-правові методи.* Інструменти: нормативно-правове забезпечення перебудови економіки, впровадження принципів структурної перебудови в правове поле держави; державні, секторальні та регіональні стратегії, що забезпечують перебудову національної економіки.

2. *Адміністративні (адміністративно-контрольні методи)* також базуються на застосуванні нормативно-правових актів, проте охоплюють усю організаційно-розпорядчу складову державного регулювання структурної перебудови національної економіки. Інструменти: відстежування паритету цін на продукцію з метою своєчасного коректування порогових (граничних) цін; визначення пріоритетних напрямів дотацій та інвестицій; контроль за дотриманням стандартів на продукцію і продовольство; встановлення квот, митних зборів на імпорт або експорт продукції і продовольства у цілях захисту вітчизняних товаровиробників; переорієнтація органів державного управління відповідно до формування якісно нової структури, адекватній ринковій економіці; розвиток функцій місцевого самоврядування.

3. *Економічні методи.* Економічні методи пов’язані з економічними інтересами держави і слугують для досягнення визначених цілей із мінімальними матеріальними витратами. Це способи і прийоми впливу, основою яких є економічні відносини держави і реалізація її економічних інтересів, що реалізуються шляхом розробки бюджетно-податкової, грошово-кредитної, митної, цінової політик. Інструменти: фінансування капітальних вкладень, субсидування процентних ставок, лізинг, ринкові ціни, контрольні ціни, гарантовані ціни, захисні ціни, товарні і закупівельні інтервенції, податки, податкові пільги, спрощена система оподаткування, відстрочення податкових платежів, звільнення від сплати податків; зовнішньоекономічні: заохочення експорту, нетарифне регулювання імпорту, змішана форма захисту внутрішнього ринку.

Проте, попри оптимістичні настрої, необхідно відзначити, що національна економіка перебуває у посткризовій стадії і демонструє незначне зростання, що свідчить про недостатню ефективність застосування державою інструментів стимулювання економічної активності (рис. 2).

Окремої уваги потребують *фінансові інструменти та інвестиції*, головною функцією яких є перерозподіл коштів (фінанси) між галузями реального сектору економіки, рівнями державного управління, соціальними групами тощо, а також нові вливання (інвестиції) в національну економіку, які гарантуватимуть розвиток промисловості, технологічне та технічне оновлення інфраструктури.

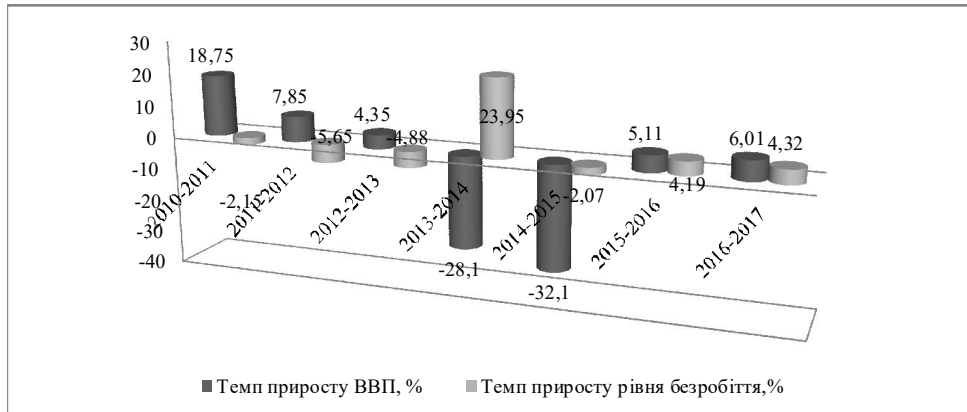

Рис. 2. Динаміка показників національних доходів (ВВП) та індикатора рівня безробіття в Україні за період 2010 – 2017* рр.

До фінансових інструментів відносимо також податкові інструменти стимулювання економічного та інноваційного розвитку (податковий науковий кредит, податковий інвестиційний кредит, податкові преференції для наукоємних та еколого-орієнтованих підприємств та галузей); трансфертні інструменти стимулювання сталого розвитку (прямі дотації місцевим бюджетам та регіонам, для підтримки та розвитку окремих галузей); інвестиційно-інноваційні інструменти стимулювання економічного розвитку (інвестування науки та технологій, відновлення первісних якостей використаних ресурсів). Аналізуючи фінансовий стан національної економіки, потрібно зазначити, що під час економічного форуму у Давосі (23 – 26 січня 2018 р.) Президент України П. Порошенко у своєму виступі на форумі наголосив, що Україна виконала 80% вимог МВФ і в травні очікує майже 2 млрд дол. США чергового траншу; скоро Україна буде в першій 50-ці рейтингу Doing Business, а в 2021 р. отримає перспективу членства в ЄС [8].

Ще одним інструментом структурних перетворень національної економіки є, власне, *інноваційно-технологічний прогрес*, головний результат четвертої промислової революції, який активними темпами змінює уклад суспільного життя, формує нові потреби на нові продукти та послуги, які своєю чергою вимагають змін у виробництві, промисловості та сфері послуг.

Четверта промислова революція також пов'язана з повномасштабною цифровізацією, роботизацією в усіх сферах життя та усуненням меж між людиною, природою та новітніми технологіями. Це інтернет речей, віртуальна і доповнена реальність, колективний інтелект, великі дані, хмарні обчислювальні середовища, робототехніка, машинне навчання, мобільні обчислювальні середовища, мініатюризація датчиків, бездротовий широкосмуговий доступ, автоматична ідентифікація і збір даних, мікрочіпи. При цьому справді революційними технологіями можна вважати лише кіберфізичні системи, штучний інтелект, когнітивні технології.

За прогнозами експертів четверта промислова революція буде відбуватись швидше і масштабніше, ніж попередні революції, тому швидко призведе до системних змін і переформує усю структуру економіки якісно і кількісно. Цифрові технології

** Значення розміру ВВП та рівня безробіття в країні взято із відкритих джерел інформації та потребує згодом уточнення; Розраховано за даними Державного комітету статистики України [9].

підвищать ефективність комунікацій у суспільстві і відкриють безмежний доступ до інформації, а штучний інтелект зможе створювати навіть нові продукти. Нова промисловість, що сформується в умовах четвертої промислової революції, буде функціонувати на трьох взаємопов'язаних рівнях: на макроекономічному рівні – у формі локалізації та регіоналізації кооперативних зв'язків; на мікроекономічному рівні – у формі концентрації зусиль на ощадному виробництві (lean), управлінні життєвим циклом продукції та її адаптації під індивідуальні потреби споживача; на технологічному рівні – у формі автоматизації і роботизації виробництва, використання перспективних матеріалів.

Результати виконаного в дослідженні теоретичного аналізу впливу наслідків четвертої промислової революції на життя суспільства та розвиток виробничих технологій дозволяють судити про те, що всі інновації, які пов'язані з цією революцією, потребують новітніх змін як у промисловому виробництві (у формі зростаючої складності й різноманітності продукції, *online*-агрегованого попиту і *offline*-індивідуалізованою пропозицією (за К. Швабом), підвищення швидкості виробництва і доставки; зростаючих обсягів даних і здатності своєчасно отримувати та обробляти необхідну інформацію; зростаючого дефіциту природних ресурсів; тиску на виробництво цінової конкуренції), так і в інших сферах економіки і суспільства (використання альтернативних джерел енергії і її безпроводна передача, розробка та впровадження нової транспортної інфраструктури, використання електромобілів, безпілотного транспорту, збільшення частини ІТ продуктів та послуг у ВВП, зміна пріоритетів у виробничому процесі в бік проектування товару чи послуги і просування, електронний уряд). Водночас четверта промислова революція збільшить соціальну та економічну нерівність, що призведе до подальшого перспективи до зростання розшарування населення: багатими будуть власники новітніх технологій і розробники, а бідними – низькокваліфіковані кадри. Якщо аналізувати ситуацію в Україні, то для того, щоб оцінити розвиток на загальнодержавному рівні – соціальній, культурній, політичній, економічній та інших сферах життя суспільства – необхідно враховувати комплекс показників, які оцінюють кожен сферу окремо.

На рис. 3. наведено результати оцінки динаміки розвитку галузі телекомунікації та інформатизації України.

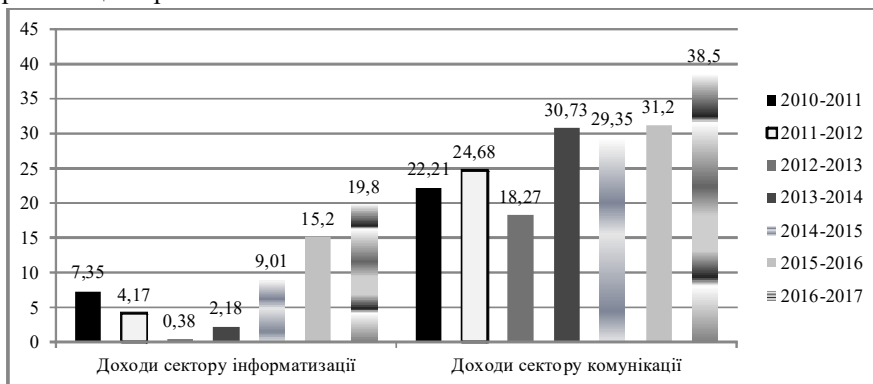

Рис. 3. Темпи зростання доходів секторів інформатизації та комунікації в Україні, 2010 – 2017* рр., % [10]

* Значення розміру доходів секторів телекомунікації та інформатизації взято із відкритих джерел інформації та потребує уточнення з випуском The Global Information Technology Report – 2017 [11]; Розраховано автором за даними The Global Information Technology Report. 2016 р.

Бачимо, що у 2016 – 2017 рр. відбувалось швидке зростання доходів підприємств і компаній, які пропонують послуги в секторах інформатизації та комунікації, що свідчить про досить непогану тенденцію розвитку даних сфер в Україні, що є, безумовно, позитивним для формування інфраструктури в нашій державі на принципово нових технологіях та підходах. Результати аналізу змісту інформаційно-аналітичних матеріалів до слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти з питання “Законодавче забезпечення розвитку Національної інноваційної системи: стан та шляхи вирішення” [11] свідчать про те, що у здійсненні інноваційної діяльності, куди належать створення нових знань і технологій та творча складова, Україна аж до 2014 р. включно (увійшли результати за 2013 р. до початку політично-воєнної кризи) посідала досить високі позиції (табл. 2). Слабким місцем є група показників “Існуючі умови для розвитку інновацій”. Вона враховує 5 складових: інституції, людський капітал, інфраструктура, показники ринків, бізнес досвід. Найгіршими впродовж останніх років залишаються значення показників “Інституції” та “Інфраструктура” (табл. 2).

Таблиця 2

**Результати оцінки готовності України
до глобальних технологічних змін за 2011 – 2016 рр.**

№ з/п	Показники	Роки					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	Інституції	101	103	117	105	98	104
2	Інфраструктура	68	101	98	91	107	112
3	Технологічна готовність	83	82	81	94	85	86
4	Інновації	63	74	71	93	54	65
5	Індекс людського розвитку	0,71	0,729	0,74	0,734	0,747	0,775
6	Тривалість життя, років	68,6	68,5	68,8	68,5	71	71,2
7	Очікувана тривалість навчання, років	14,6	14,7	14,8	15,1	15,1	16,0
8	Валовий національний дохід на душу населення (у дол. США)	6335	6175	6428	8215	7345	7291

Примітка: систематизовано автором на основі даних Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти [13] доповідей серії “The Global Innovation Index”, “The Global Competitiveness Report”, “Human Development Report” за 2011 – 2016 рр. [14, 15].

На основі даних табл. 2 можна зробити висновок про те, що розвиток практично всіх компонент технологічних та інституційних змін у 2015 р. загальмувався внаслідок об’єктивних причин, пов’язаних із початком воєнних дій, анексією Криму та окупацією частини Донбасу. Уже в 2016 р. ми бачимо покращення більшості з показників (зокрема інституції, інфраструктура, інновації тощо), але повільними темпами. Все це обумовлене нестабільним економічним становищем, неефективністю та незавершеністю більшості “реформ”, ініційованих урядом, та несприятливим інвестиційним кліматом. Продовжується тенденція виведення активів великих транснаціональних структур з України та взагалі виходу з ринку відомих брендів, починаючи з мас-маркетів. У таких умовах суттєво ускладнюється розвиток інновацій та технологій, що мали б стати основою структурної перебудови національної економіки в умовах четвертої промислової

революції і глобалізації та прогнозування поліпшення індикаторів ефективності діяльності національних секторів економіки.

Висновки

Загалом результати проведених досліджень дозволяють зробити висновок про те, що головними напрямками та основними заходами для впровадження стратегії соціально-економічного розвитку України в умовах четвертої промислової революції повинні бути: удосконалення діючої стратегії розвитку України, яка буде враховувати особливості четвертої промислової революції відповідно до ідеологій розвинутих держав; реформування сировинної економіки у сучасну, високотехнологічну; стимулювання розвитку наукових досліджень та відкриттів; створення умов для стимулювання внутрішнього споживання в Україні ІТ-продуктів, що повинно призвести до виникнення і функціонування продуктивних ІТ-компаній і стартапів; просування технологій на зовнішньоекономічному ринку; оновлення виробничих потужностей і створення нових, для виготовлення високоякісних продуктів; реалізація пілотних проектів, наприклад “розумне місто”, що заохочуватиме людей до здобуття додаткових навичок; створення вигідних умов для інвестування у високотехнологічні галузі та їх фінансування. Дослідження на ці та схожі теми можуть бути перспективними.

Список використаної літератури

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. URL : <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrial-revolution>.
2. Лисов С. Четверта промислова революція. Ера кібер. Слідами Давос – 2016. URL : <http://sherlock-solutions.com/problem-solving-techniques/the-fourth-industrial-revolution-the-era-of-cyber-in-the-footsteps-of-davos-2016>.
3. Фолькер Ц. Влияние структурной политики на макроэкономическую стабильность // Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика. [Б. г. : б. и.], 2013. С. 40—76.
4. Global Innovation Index Report – 2017. URL : <https://www.globalinnovationindex.org>.
5. Фолькер Ц. Влияние структурной политики на макроэкономическую стабильность... С. 40—76.
6. Голиченко О. Г. Национальная инновационная система мира: состояние и пути развития. М. : Наука, 2006. С. 43.
7. Прудникова О. А. Инструменты структурной политики обеспечения экономического роста : дисс. кандидата экономических наук : 08.00.01. Йошкар-Ола, 2009. 151 с.
8. Зеленюк К. Итоги Давоса: встречи с Трампом не было, Starbucks идет в Украину, а транш МВФ в мае. URL : <https://www.segodnya.ua/ukraine/itogi-davosa-vstrechi-s-trampom-ne-bylo-starbucks-idet-v-ukrainu-a-transh-mvf-v-mae-1108901.html>.
9. Шлак А. Цунамі Четвертої революції. Чого чекати Україні. URL : <http://hvylya.net/analytics/economics/tsunami-chetvertoyi-revoluytsiyi-chogo-chekati-ukrayini.html>.
10. The Global Information Technology Report 2015. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR_InsideCover_2015.pdf.
11. Максютин Е. В., Головкин А. В. Неоиндустриализация экономики на основе технологий четвертой промышленной революции и развития человеческого капитала

(ЕКOPPOM – 2016) // Международная Научно-практическая конференция / под. ред. д-ра эконом. наук А. В. Бабкина. СПб. : Из. Полтвех. института, 2016. С. 211—222.

12. Інформаційно-аналітичні матеріали до слухань у Комітеті Верховної Ради України з питань науки і освіти з питання “Законодавче забезпечення розвитку Національної інноваційної системи: стан та шляхи вирішення”. URL : http://kno.rada.gov.ua/news/Robota_Kom/Parl_Kom_slukh/Kom_slukh/8_skl/74391.html.

13. Звіт ІТУ - Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у світі / Державний Університет Телекомунікацій. URL : <http://www.dut.edu.ua/ua/news-1-0-3603-zvit-itu-rozvitok-informaciyno-komunikaciynih-tehnologiy-u-sviti>.

14. The Inclusive Development Index 2018: Summary and Data Highlights. URL : <http://reports.weforum.org>.

15. United Nations Development Programme : Human Development Reports. URL : <http://hdr.undp.org>.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2017

Схвалена до друку редколегією 26.12.2017

S. Kuibida

THEORETICAL AND METODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE FORMATION OF INSTRUMENTS FOR THE STRUCTURAL ADJUSTMENT OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION AND GLOBALIZATION

The theoretical analysis of approaches to the definition of the concept of “structural adjustment of the national economy” has been carried out in the scientific article; the analysis of the approaches of foreign and Ukrainian scholars to the definition and structuring of instruments for adjustment of the national economy has been conducted. The typology of methods and instruments of state regulation of the structural adjustment of the national economy has been presented. The essence of the changes taking place in Ukraine and in the world in the conditions of the fourth industrial revolution and globalization have been analyzed; the state of readiness of Ukraine and the Ukrainians for these changes through a set of indicators has been evaluated (indices of development of institutions, innovations, infrastructure, technological readiness, human development, life expectancy, gross national income per capita in USA dollars, etc.). The possibilities of structural changes of the national economy in the conditions of the fourth industrial revolution have been estimated.

Key words: the fourth industrial revolution, structural reorganization, globalization, international corporation, national economy.